

YAYIN TANITIM

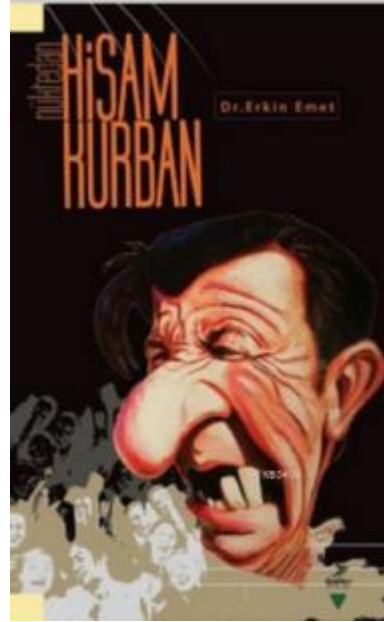
Erkin EMET, **Nüktedan Hisam Kurban**, Grafiker Yayınları, Ankara 2013, 264 s.

Kemal BOZOK*

Tarih boyunca bütün toplumlar sözü etkili bir şekilde kullanmayı, az sözle mümkün olduğunca çok şey anlatmayı amaçlamışlardır. Bunun sonucunda atasözleri, deyimler, vecizeler, fıkralar, nükteler vb vücuda gelmeye başlamış, böylece sözün gücü ve kalıcılığı sağlanmıştır. Sözün etkisinin hissedildiği en önemli eserlerden biri de mizahi eserlerdir.

Mizah, günlük hayatta karşımıza çıkan gülünç olayları, hayatın aksayan yönlerini gözler önüne seren bir sanat türüdür. İnsanları güldürmeyi hedefleyen mizah; resim, karikatür, konuşma ve yazma yoluyla bunu gerçekleştirmeye çalışır. Mizahın maksadı yalnızca güldürmek değildir. Karşılaşılan olaylar hakkında etraflı düşünmeyi, eleştirel bir bakış açısı kazandırmayı sağlamaktır. Bir konuyu ifade ederken mizah unsurlarından faydalanmak en kestirme yollardan biridir. Çünkü mizahi eserler etkili ve kalıcı bir öğretim yoludur. Bunun yanı sıra da muhatabına haz vermektir.

Mizah unsurlarını etkili bir biçimde kullanabilmek için belli bir kültürel donanımına sahip olmanın yanı sıra belli bir zekâ düzeyine de sa-

*Niğde Üni. S.B.E. yüksek lisans öğrencisi, kemal.bozok@hotmail.com

hip olmak gerekmektedir. Fıkra ve nükteler mizah unsurları bakımından en önemli metinlerdir diyebiliriz. Türk Edebiyatında Nasrettin Hoca fıkraları, Bektaşî ve Karadeniz fıkraları oldukça önemli bir yere sahiptir. Öyle ki Nasrettin Hoca ünü bütün Türk Dünyasına yayılmış, herkes tarafından sevilen bir bilge haline gelmiştir.

Türk dünyasının önemli bir parçası olan Doğu Türkistan'da da nükte kültürü oldukça gelişmiş, halk nüktedanlara çok değer vermiştir. Böylece Doğu Türkistan'da isimleri yüz yıllarca unutulmayan nüktedanlar yetişmiştir. Bu nüktedanlardan bir tanesi de 1930 -2013 yılları arasında ömür süren Hisam Kurban'dır. Hisam'ın ünü önce İli şehrinde sonra bütün Doğu Türkistan ve Çin'de yayılmıştır. Hisam toplum tarafından çok sevilmiş, hakkında makaleler, kitaplar, romanlar yazılmış, filmler sahnelenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti ve Doğu Türkistan arasındaki mesafe, Doğu Türkistan'ın hala Çin esareti altında yaşıyor olması ve Çin'in izolasyonu nedeniyle aynı milletin unsuru olan bu iki topluluk birbirini yeteri kadar tanıma fırsatı bulamamıştır. Uygurların yaşayan Nasrettin Hoca'sı olarak bilinen Hisam Kurban'ı tanımamızı sağlayacak, onun nükteleriyle Uygur kültürüne, sosyal ve siyasi hayatına eleştirel bir bakış açısı kazandıracak olan bu eser Dr. Erkin Emet tarafından kaleme alınmıştır. Yazar kitabı üç bölüm halinde oluşturmuş, kaynakça ve sözlük ekleyerek de kitabı zenginleştirmiştir.

Birinci bölümde yazar, "Hisam Kurban ve Onun Kişiliği" başlığı altında, Hisam Kurban'ın hayatı ve sanatçı kişiliği, Hisam Kurban'ın eğitimci kişiliği, Hisam nüktelerinin derlenmesi ve araştırılması tarihi, Hisam Kurban'ın doğup büyüdüğü şehir olan İli şehri gibi konuları ele almıştır.

İkinci bölüm "Nükte ve Hisam Kurban Nükteleri" başlığı altında ele alınmıştır. Bu bölümde nüktenin önemi ve mahiyeti, Hisam Kurban'ın sanatçılık hayatı, ilk dönemlerdeki nükteleri, kültür devrimi zamanındaki nükteleri, 1980 yılından sonraki nükteleri gibi başlıklara ayrılmıştır. Kitapta yine Hisam Kurban nükteleri bir kaç türe ayrılmış olup, "hicvi nükteler, mizahi nükteler, eğlendirici nükteler" diye kendi arsında sınıflanmıştır.

Nükte Uygur halk edebiyatının bir türü olup kitapta Hisam Kurban'ın Uygur edebiyatına kattıkları, Hisam Kurban'ın hakikatin peşinde koşarak, haksızlığı eleştirdiği nükteleri ve Hisam Kurban'ın nüktelerinin üstünlüklerine genişçe yer verilmiştir.

Üçüncü bölüm "Metinler ve Tercümeleler" başlığı altında oluşturulmuş. Yazar bu bölümde Hisam Kurban'ın 448 nüktelerini bir araya getir-

miş ve bunları hem Uygur Türkçesi hem de Türkiye Türkçesiyle okuyucuya sunmuştur. Uygur Türkçesiyle olan asıl metinler çeviri yazıyla verilmiş ve kitabın sonuna kaynakça ve sözlük eklenmiştir.

Bu tür çalışmalar kültürler arasında köprü oluşturacak, mesafelerin ve zamanın arasını açtığı kardeşleri birbirine yaklaştıracak, birbirlerini anlamalarını ve tanımlarını sağlayacaktır. Hisam'ın bazı nükteleri okunduğu zaman insanlar okudukları Nasrettin Hoca fıkralarını anımsayacak ve bunca mesafeye ve bunca zamana rağmen ortak kültürün izlerini fark edeceklerdir. Çağdaş Nasrettin Hoca'yı bizlere tanıttığı için sayın Dr. Erkin Emet'e şükranlarımı sunuyorum ve çalışmalarının devamını diliyorum.